מנה הלכה יב סמג

היח סימן

ביף יג:

יב ופיל מהלכות שבת הלי ד ופ"ו מהלי י"ט

ב ב מיי פ"ז מהל' מנה

עדב פסחים ממוך למנחה . קודם למנחה מעט : לם יפכל . כדי שיאכל מצה של מצוה לתיאבון משום הידור מצוה: ופפילו פני שבישראל לא יאכל. בלילי פסחים עד שיסב כדרך בני חורין (ה)

גאולה האמורים בגלות מלרים והולאתי אתכם והצלתי אתכם וגאלתי אתכם ולקחתי חתכם בפרשת וחרא :ואפי׳. מתפרנם מתמחוי של לדקה דהיינו עני שבעניים דתנן במסכת פאה (פ"ה מ"ו) מי שיש לו מזון ב' סעודות לא יעול מן התמחוי : גבו׳ כשהום ספוה. ולה תכה סעודת שבת על השובע: לם לריכם. דקתני ערב פסחים לא יאכל עד שתחשך אלא לרבי יוסי דאמר הולך ואוכל עד שתחשך: אפילו סימא . מתני' נמי רבי יחודה היא ובדין הוא דליתני ערבי פסחים לרבויי סמוך למנחה: מסשם שפום. היינו סמוך למנחה: משבשתח

פירוש רבינו שמואל תלמיד רש"י ז"ל

ינרבי פסחים סמוך למנחה . מנחה קטנה קודם למנחה

מעם חלי שעה בתחלת שעה עשירית דתכן (לעיל דף נה-) תמיד נשחט בשמנה ומחלה וקרב בתשעה ומחלה נמלחת מנחה קטנה בט' ומחלה וסמוך ליה היינו חלי שעה קודם בסוף שעה תשיעית ותחלת שעה עשירית: לם [שנת קכה:] יאכל אדם כו'. כדי שיחכל מלה של מצוה לתיאבון משום הידור מצוה :

דילמה

חורין במטה ועל השלחן זכר לחירות: ולם יפספו לו . גבחי לדקה

המפרנסין את העניים כדתנן (פאה פ"ח מ"ז) אין פוחתין לעני העובר ממקום כו' אלמא לישנא דלא יפחתו אגבאי לדקה קאי והוא הדין נמי

אם לא יתנו לו שלריך שיחזר בכל כחו אחריו אלא אורחא דמילתא

נקט שרגילין ליתן לו ארבע כוסות וסדרן מפורש לפניט ומליט

בב"ר (פ' פח) רב הונא בשם רבי אבא אמר כנגד ארבע לשוני גאולה

ואפילו. הוא מתפרנס מתמחוי של לדקה דהיינו עני שבעניים דתנן

במסכת פאה מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יעול מן התמחוי אפילו

הכי אם לא נתנו לו גבאי לדקה ימכור את מלבושו או ילוה או ישכיר

את עלמו בקביל יין לארבע כוסות: בב" אפילו פרבי שבפום כו׳. אליבא דרבי יהודה כדי שיהא קידוש וסעודת שבת הביב עליו:

משום סיובא דמלה. שלא תהא נאכלת של השובע וחיובא דמלה

לילה הראשון תובה דכתיב (שמות יג) בערב תאכלו מצות : סכי

גרסינן אפילו סימא רבי יהודה המם מן המנחה ולמעלה כו' .

במילתיה דר' יהודה קתני מן המנחה ולמעלה ובמתניתין תנן סמוך

למנחה: מתשם שעום ולמעלה . היינו חלי שעה כמוך למנחה :

13:53 ססמים

בליון בב"ר (פ' פה) רב הונח בשם רבי חבח חמר כנגד חרבע נשוני גחונה היעד'ם האמורין בגלות מלרים והולאתי וגאלתי ולקחתי והללתי בפ' וארא : תום' דים **ואפילו**. הוא מתפרנס מתמחוי של לדקה דהייט עני שבעניים דתנן ^{א יפחחו} יכי ואין חשה בכלל פיין בכלל כדי

אדם יעד שתחשך יאפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיםב יולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי: גבו' מאי איריא ערבי פסחים אפי' ערבי שבתות וימים מובים גמי דתניא לא יאכל אדם בערבי שבתות זימים מובים מן המנחה ולמעלה כדי שיכנס לשבת כשהוא תאוה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר "אוכל והולך עד שתחשך אמר רב הונא לא צריכא אלא לר יוסי דאמר אוכל והולך עד שתחשך הני מילי בערבי שבתות וימים מובים אבל בערב הפסח משום חיובא דמצה מודה רב פפא אמר אפילו תימא רבי יהודה התם בערבי שבתות וימים מובים מן המנחה ולמעלה הוא דאסיר סמוך למנחה שרי אבל בערב הפסח אפילו סמוך למנחה נמי אסור ובערב שבת סמוך למנחה שרי והתניא לא יאכל אדם בערב שבת וימים מובים מתשע שעות ולמעלה כדי שיכנם לשבת כשהוא תאוה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך אמר מר זומרא "מאן לימא לן דמתרצתא היא ואפילו עני שבישראל לא יאכל *בערבי פסחים עד שיסב כדרך בני ציל מבין ראשון לשני דאיכא אגדתא והלל דייק דדמי לספודה אחרת:

א א מיי׳ פ׳ו מסל׳ (תוספות אחרים מערבי פסחים נמצאים בספר רב מרדכי) ערב פכחים אי גרסיט ערבי ניחא ואי גרסיט ערב ה״ק ערב ששוחטין בו (ג) פסחים א"ל ערב פסח

ב ב מיי שם עור שיע ראשון ושני : לא יאכל אדם . פירוש, אפילו התפלל ומשום מלה זכר לחירות במטה ועל השלחן : מרכע כוסום . כנגד ארבעה לשוני כדאמריכן בגמ' דבלא התפלל תפלת ערב פסחים *"סמיך למנחה לא יאכל

מנחה אפילו בשאר ימות השנה אסור הלכה ח המנ שבין כדתנן בפ"ק דשבת (ד' ט:) וא"ת ומה מו שבין שבית לא יאכל אי מלה אפילו קודם נמי אסור כדאמרינן בירושלמי כל האוכל ד ד מייי שם הלכה ז מלה בערב הפסח כחינו בועל ארוסתו בוב"ע אית שם מלה בערב הפסח כחינו בועל ארוסתו בבית חמיו ואי במיני תרגימא הא אמר בגמרא (ד' קו:) אבל מטבל הוא במיני תרגימא וי"ל דאיירי במלה הלי פו סמג עשין כפ עשירה דלא אסר בירושלמי אלא ולאוץ שה שושיש א"ח במלה הראויה ללאת בה חובתו ואוכלה סיי רמע סשיף ב* וסיי מקכע סיא בהג"ה* : קודם זמנה אבל מלה עשירה שריא

וכן היה נוהג ר"ת: כמוך למנחה לא יאכל. ואם קאמר והא אמר בכל שעה (לפיל ד' ת.) בליקות של נכרים ממלא אדם כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית למנחה לא מלה באחרונה והכא אסר לאכול אפי׳ מבעוד יום וי"ל דבאותה הסעודה אדם כזהר ואינו אוכל כל שובעו כדי שיאכל מנה לתיאבון אבל מבעוד יום אין אדם כזהר ואוכל כל שובעו וסבר שעד הלילה יתאוה ואדרבה יהיה שבע יותר כי יתברך המחכל במעיו והח תאב דברי רבי יהירה דדייק רכח לקמן (ד' קז:) דחמרת גריר דאי אמרת מיסעד סעיד בין החלך עד שהחשך גריר דחי המרת מיסעד סעיד בין ועוד תניא לא יאבל הכוסות הללו אמאי ישתה אף על גב אדם מתשע שעות דבאותה סעודה נזהר מלאכול שובעו (ג) אבל בשתיה אי אפשר להזהר א"נ

עד שתחשך. מקשי אמאי אינטריך עד שתחשך פשיטא ועוד דבגמרא גבי שבתות וימים טובים לא קתני ליה ואומר הר"י [פ"כ] מקורבי"ל דגבי מלה דווקא בעינן עד שתחשך כדתניא בתוספתא* הפסח ומנה ומרור מנותן משתחשך וטעמה משום דכתיב (שמות יב) ואכלו את הבשר בלילה הזה ומנה ומרור איתקשו לפסח אבל סעודת שבת וימים טובים מלי אכיל להו מבעוד יום כדאמר בפרק תפלת השחר (ברכות דף כו:) מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קידוש היום מבעוד יום ואומר מהר' יחיאל דכי פריך בגמרא מאי איריא ערבי פסחים כו' לא מלי לשנויי דנקט ערבי פסחים משום דבעי למיחני עד שתחשך דכבר אשמעינן באיזהו מקומן (זבמים ד' ני:) דקתני הפסח אינו נאכל אלא בלילה והכא אגב אורחיה תנייה בקולר ורבינו יהודה תירן אפילו אי בעיכן גבי שבתות וימים טובים עד שתחשך הכא אילטריך למיתני דאתא לאשמועינן דאע"ג דשחיטת פסחים מבעוד יום אינו נאכל מבעוד יום כשאר קדשים וכן יש בירושלמי ברים פירקין תני ערב שבת מן המנחה ולמעלה לא יטעום כלום עד שתחשך: ואפילן עני שבישראל לא יאכל עד שיסב . דסלקא דעתך דהסיבת עני לא חשיבא הסיבה דאין לו על מה להסב

ואין זה דרך חירות ויש מפרשים דאדלעיל קאי עד שתחשך ואפילו עני שבישראל פירוש אפי׳ עני שלא אכל כמה ימים לא יאכל עד שהחשך : לא יפחתו לו . פי׳ רשב"ם גבאי לדקה וגרם (ד) לא יפחתו וכן

נראה מדלא קתני לא יפחות ל' יחיד וליכא למימר דיפחתו אד' כוסות קאי דאם כן הוה ליה למיתני ארבע כוסות בלא מ"ם והא דקאמר מן התמחוי לא ימנע מלקבל כדי לקנים ארבע כוסות . וארבע כוסות פירש רשב"ם כעגד ארבעה לשוני גאולה וכן יש בירושלמי : א יפחתו לו מארבע כוסות . מתוך הלשון משמע קלת שאין טהנין לבניו ולבני ביתו כי אם לעצמו והוא מוליא את כולם בשלו וסברא הוא דמאי שנא ארבע כוסות מקידוש דכל השנה שאחד מוליא את כולם ומיהו גם בקידוש שמא היה לכל אחד כוס כדמשמע לקמן (דף קוי) גבי חזיה לההוא סבא דגחין ושתי אבל בפרק בכל מערבין (שירובין דף מ:) גבי זמן משמע קצח שלא היה לכל אחד כוסו ועוד דאמר בגמרא (נקמן דף קה:) השקה מהן לבניו ולבני ביתו ילא והוא דשתה רובא דכסא משמע דהם ילאו בשמיעה דהא בעינן רובא דכסא ועוד דמשמע דלכתחלה אין רגילות להשקותם מיהו יש לדחות בשיש להם כום לעלמם אי נמי בבניו ובני ביתו קטנים מיירי שלא הגיעו לחינוך °ואין אשתו בכלל ומיהו בגמרא משמע שלריך כל אחד ארבע כוסות דקתני (שם) הכל חייבין בארבע כוסות אחד נשים ואחד מינוקות אמר רבי יהודה מה תועלת לחינוקות ביין משמע דלתנא קמא לריך כום אף לחינוקות ויש לדחות דחייבין לשמוע ברכת ארבע כוסות קאמר ומשום חינוך ונראה להחמיר ולהגריך ארבע כוסות לכל אחד והמחמיר צריך ליזהר שלא יהא כוסם פגום דאמר בגמרא (נקמן ד' קה:) טטמו פגמו : באר איריא ערבי פסחים . ואם האמר אמאי לא משני דתנא בפסח קאי כדמשני בפרק כל שעה (לפיל ד' לזי) גבי פת טבה ויש לומר משום דבפסח קאי אין לו להניח שרבי שבחות דתדירי בכל שבוע אי נמי הכא דאיכא למיטעי ולמימר דרוקא נקט ערב פסח משום חיובא דמלה לא הוה ליה למיתני ערב פסח וכן בריש מקום שנהגו (לפיל ד' כ:) איכא למיטעי דרוקא בערב הפסח אסור לעשום מלאכה משום קרבן*: בון המנחה ולמעלה. השחא סלקא דעתא דלאו דוקא אלא הוא הדין סמוך למנחה: נפי חום לפיל

רבינו חננאק

ערב פסחים סמו אכל אדם עד שתחשך ערב פסחים אפי' ערכי שבתות וערכי בערבי שכתות המנחת ולמעלה כדי שיכנה לשבת כשהוא רבי יוסי אומר אוכל ולמעלה בערבי שבתות ובערבי ימים סובים דברי רבי יהודה ר' יוסי שתחשך ושקלינן ופרינן

(א) רש"י ד"ה ואפינו עני וכו' בני חורין במעה ועל השלחן זכר לחירות הס"ד: ה"ק ערב ששוחסין בו סרכה פסחים : (ג) ד שובעו בשתיה כל"ל ותיבת שוכש כשנים כני לוניינת אכל נמחק: (ד) ר"ה לא יסחתו פי' רשב"ם וכו' ליב פיי סשתה קאי על עלמו שלא יאכל עד בהחשך ועד שיסב והסיפא קאי אגצאי לדקה לא גרסינן ולא יפחתו אלא לא בלא וייו: